

Karina Klenk*

Patryk Kral**

Zasada specjalności w europejskim nakazie aresztowania – między gwarancją ochrony a bezkarnością

Streszczenie

Artykuł analizuje problematykę funkcji zasady specjalności w odniesieniu do procedury ekstradycyjnej, a w szczególności europejskiego nakazu aresztowania. Celem opracowania jest przedstawienie istoty ograniczonego ścigania oraz pokazanie problemów związanych z praktyką orzeczniczą powyższego zagadnienia. Opracowanie koncentruje się na uchwyceniu ram, które wyznaczają określony zakres oddziaływania zasady specjalności. Autorzy, uwzględniając współczesne ujęcie doktrynalne, starają się zbadać celowość powyższej zasady, która osadzona jest na gruncie przestrzegania podstawowych praw i wolności człowieka. Artykuł stanowi wstęp do refleksji nad możliwymi zmianami, jakie mogłyby usprawnić współczesny system współpracy między państwami.

Słowa kluczowe: zasada specjalności, tożsamość czynu, prawa człowieka, europejski nakaz aresztowania, postępowanie karne

The principle of speciality in the European Arrest Warrant – between the guarantee of protection and the risk of impunity

Abstract

The article addresses the legal function of the speciality rule within extradition proceedings, with particular emphasis on the European Arrest Warrant. Its objective is to delineate the scope of limited prosecution and to identify interpretative challenges arising in judicial practice. The analysis focuses on the normative framework defining the application of the speciality rule. The authors, considering

* Studentka III roku, Akademia Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, e-mail: karina.klenk@student.aws.edu.pl, <https://orcid.org/0009-0006-3759-1053>

** Student III roku, Akademia Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, e-mail: patryk.kral@student.aws.edu.pl, <https://orcid.org/0009-0003-4860-6570>

contemporary doctrinal approaches, examine the purpose and legal justification of this rule, rooted in the protection of fundamental rights and freedoms. The article initiates a broader discussion on potential reforms aimed at improving the current system of inter-state cooperation.

Keywords: speciality rule, identity of the offence, human rights, European Arrest Warrant, criminal proceedings

1. Wprowadzenie

Członkostwo w Unii Europejskiej niewątpliwie stanowi istotny czynnik sprzyjający wszechstronnemu rozwojowi państw wspólnoty. Zniesienie kontroli granicznych wewnątrz Unii znacznie zwiększyło mobilność i swobodny przepływ osób na jej terytorium. Należy jednak mieć na uwadze, że te same mechanizmy, które sprzyjają ułatwieniom w podróżowaniu i współpracy transgranicznej, mogą być również wykorzystywane w sposób niepożądany, w tym przez sprawców czynów zabronionych celem uniknięcia odpowiedzialności karnej.

Odpowiedzią na to wyzwanie jest europejski nakaz aresztowania (ENA), którego podstawowe założenia zawiera decyzja ramowa Rady w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi¹. Ma ona ułatwiać ściganie i przekazywanie pomiędzy państwami UE ukrywających się osób. Europejski nakaz aresztowania, w przeciwieństwie do tradycyjnych form ekstradycji, oparty jest na głębokim zaufaniu sądów karnych państw członkowskich, wyznaczając nowe standardy w zakresie przekazywania osób ściganych poprzez m.in. ujednolicenie terminów, formularzy oraz podstaw wydania i odmowy wykonania nakazu².

Istotną rolę pełni tu tzw. zasada specjalności, która zakazuje ścigania osoby wydanej za przestępstwa popełnione przed jej przekazaniem, a niebędące podstawą wykonania nakazu. Celem artykułu jest próba krytycznej analizy tej instytucji w kontekście jej praktycznego zastosowania oraz rozważenie, czy zasada specjalności nie prowadzi w niektórych przypadkach do premiowania ucieczek poza granice kraju, czy jednak pełni istotną rolę gwarancyjną. Podjęta zostanie także refleksja nad aktualnością tej zasady w jej obecnym kształcie.

Autorzy rozważają powyższe kwestie z dwóch perspektyw. W pierwszej części zarysowana zostaje ogólna charakterystyka zasady specjalności ze szczególnym uwzględnieniem ochrony praw człowieka. W drugiej zaś przedstawiona zostaje problematyka tożsamości czynu oraz konsekwencje naruszenia klauzuli szczególności. Obie części uwzględniają bogaty dorobek judykatury. W zakończeniu autorzy przedstawiają swoje wnioski oraz postulaty w zakresie dalszego funkcjonowania ENA.

Podjęta tematyka wydaje się tym ciekawsza, ponieważ UE staje właśnie u progu koniecznych reform i próby zmierzenia się z zastanymi wyzwaniami. Bez wątpienia dalszy kierunek zmian w zakresie współpracy w sprawach karnych wpłynie na całą wspólnotę i jej funkcjonowanie.

2. Zasada specjalności w ujęciu praw człowieka

Jak powszechnie wiadomo, wszelkie czynności o charakterze międzynarodowym stawiają szereg wyzwań przed zaangażowanymi państwami. Z tego względu w postępowaniach, które wymagają wzajemnej współpracy, niezbędne jest określenie granic działań na mocy regulacji traktatowych. Tak właśnie

1 Decyzja ramowa Rady z 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.Urz. UE L z 2002 r., nr 190, s. 1 ze zm., dalej: decyzja albo decyzja ramowa).

2 M. Kusak, *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] *Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020, s. 730.

ukształtowano szereg zasad ekstradycyjnych. Skupiając się na pojęciu ograniczeń, warto nadmienić istotną rolę zasady specjalności. Nie bez przyczyny ujęta jest w decyzji ramowej jako zasada ograniczonego ścigania. Jak wskazuje praktyka orzecznicza, ma ona znaczący wydźwięk dla przyszłości postępowań ekstradycyjnych. Wpierw należy jednak wskazać na pojmowanie zasady specjalności i jej główne założenia, aby zrozumieć jej materię.

Zasada specjalności jest instytucją znaną prawu międzynarodowemu i unijnemu, która znajduje zastosowanie w prawie ekstradycyjnym³. Jej podstawową funkcją jest ograniczenie zakresu odpowiedzialności karnej osoby wydanej do tych czynów, które zostały wskazane w orzeczeniu przekazującym⁴. Stanowi ona zatem zabezpieczenie przed arbitralnym rozszerzaniem zarzutów i pełni istotną rolę w zapewnianiu wzajemnego zaufania między państwami uczestniczącymi w procedurze przekazania⁵.

Zasada specjalności pojmowana jest w dwojakim ujęciu – tradycyjnym oraz bardziej postępowym⁶. W tym miejscu należy podkreślić nową rolę zasady specjalności w postępowaniu ekstradycyjnym. Uprzedni cel wyznaczał się w ochronie interesu państwa wezwanego⁷. Tak interpretowana zasada specjalności odzwierciedlała prymat woli państwa wydającego nad samą osobą aresztowanego. Jak dowodzą aktualne źródła, pogląd ten uległ zmianie. W doktrynie wskazuje się obecnie na przeważające znaczenie respektowania praw osoby ściganej⁸. Warto podkreślić, że ma to swoje odzwierciedlenie w idei poszanowania praw człowieka, gwarantowanych m.in. Europejską Konwencją Praw Człowieka⁹. Celem zasady specjalności jest zapewnienie przejrzystej sytuacji prawnej wydanego. Przez wzgląd na możliwość szerokiej interpretacji aktualnych założeń, zasadnym wydaje się odwołanie do konstrukcji wyznaczonej przez Radę Europy, która ujęła zasadę specjalności w Europejskiej konwencji o ekstradycji¹⁰. Z art. 14 ust. 1 tej konwencji wynika absolutny zakaz ścigania za przestępstwa inne niż te, które uchodzą za podstawę wydania nakazu. Może on zostać uchylony jedynie w razie wyraźnej zgody państwa wezwanego lub domniemanej zgody osoby ściganej¹¹. Nietrudno więc zauważyć, że regulacja ta pokrywa się z pierwotnym modelem zasady specjalności. Choć ENA przewiduje też inne wyjątki od tej zasady, sama jej istota znajduje potwierdzenie w decyzji ramowej.

W tym miejscu należy wskazać na art. 27 ust. 2 decyzji, który stanowi, iż – z wyjątkiem wyraźnie określonych przypadków – „osoba przekazana może nie być ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, za które została przekazana”. Uwzględniając treść tego przepisu, można ustalić ograniczony zakres działania organów państw członkowskich. Oznacza to, że wystosowanie ENA powinno odnosić się jedynie do tych przestępstw,

3 Ł. Stępkowski, *Zasada specjalności europejskiego nakazu aresztowania i art. 607e § 3 pkt 2 k.p.k. a możliwość ścigania wydanego obywatela polskiego za przestępstwa nieobjęte tym nakazem*, „Przegląd Sądowy” 2022, nr 5, s. 97.

4 Zob. A. Górski, A. Sakowicz, *Europejski nakaz aresztowania na tle innych instrumentów współpracy międzynarodowej w sprawach karnych*, [w:] *Europejski nakaz aresztowania w teorii i praktyce państw członkowskich Unii Europejskiej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2008, s. 30 i nast. Por. też P. Hofmański, S. Waltoś, *Wystawianie europejskiego nakazu aresztowania w Polsce*, [w:] *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023, Nb. 1216.

5 Por. J. Sobczak, *Europejski Nakaz Aresztowania – dylematy i wątpliwości. Perspektywa polska*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2008, nr 2, s. 25. Zob. też A. Gajda, *Europejski nakaz aresztowania a ochrona praw jednostki*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2007, nr 7, s. 27 i nast.

6 S. Milczanowski, *Uwagi na temat zasady specjalności jako przesłanki ekstradycyjnej*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2009, t. 25, s. 134.

7 Tamże, s. 136.

8 Tamże, s. 136. Podobnie A. Gajda, *Europejski...*, s. 26–28. Wątpliwości związane z respektowaniem praw człowieka i brakiem właściwych gwarancji ich ochrony w odniesieniu do pierwotnego kształtu ENA przedstawia szeroko i interesująco M. Płachta, *Europejski nakaz aresztowania (wydania): kłopotliwa „rewolucja” w ekstradycji*, „Studia Europejskie” 2002, nr 3, s. 67–70.

9 Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r., nr 61, poz. 284 ze zm., dalej: EKPC).

10 Europejska konwencja o ekstradycji z 13.12.1957 r. (Dz.U. z 1994 r., nr 70, poz. 307 ze zm.).

11 S. Milczanowski, *Uwagi...*, s. 137.

które odzwierciedlają cel przekazania. W konsekwencji tak ujętej procedury organy państwa wzywającego zmuszone są do precyzyjnego określenia przyczyny, dla której wykazują zasadność wydania nakazu.

Co ciekawe, sama zasada specjalności (na gruncie ENA, jak i zwykłych form ekstradycji) nie ma charakteru bezwzględneho. Oznacza to, że można stosować ją w sposób szerszy lub węższy. Jak pokazuje praktyka orzecznicza, z reguły daje się zauważyć tendencję rozszerzającą. W jednym z judykatów Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że charakter tej zasady kształtuje się na drodze samego postępowania¹². Przesłanką rozszerzającą okazał się tu brak wyrażonej zgody państwa wydającego. Zważywszy na stanowisko SN, państwo wydające może zgodzić się na objęcie postępowaniem również innych przestępstw, zaś niedochowanie procedury z art. 596 Kodeksu postępowania karnego¹³ prowadzi do wystąpienia innej okoliczności wyłączającej ściganie (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.). Jak można zauważyć, od państw wymagane jest działanie we wzajemnej współpracy na każdym etapie procedury ekstradycyjnej. W przeciwnym razie zasada specjalności przyczynia się do ograniczenia zakresu możliwych do zarzucenia przestępstw oraz wymiaru kary. Wątek ten wydaje się interesujący w świetle elastyczności, jaką pozwala uzyskać szeroka interpretacja tej klauzuli, co w przełożeniu na praktykę powoduje jednak wiele trudności. Wydaje się możliwe, że odpowiedzialność karna osoby wydanej zostanie wyznaczona w sposób łagodniejszy niż w przypadku odstąpienia od praktyki ograniczonego ścigania. Jednocześnie warto przypomnieć o sposobie implementacji przepisów ramowych. Zasada specjalności w polskim systemie prawnym uregulowana jest w przepisach procedury karnej. Tym samym jej wdrożenie do krajowego porządku, a w sposób szczególny art. 27 decyzji ramowej, wywiera znaczący wpływ na kierunek interpretacji przepisów¹⁴.

Należy podkreślić, że decyzja ramowa kładzie nacisk na szczególną dbałość o interes osoby, wobec której wydano nakaz. Przejawia się to w przepisach, które nietrudno zestawić z prawami człowieka. Zgodnie z art. 11 ust. 1 decyzji, w chwili aresztowania osoba objęta nakazem powinna zostać poinformowana przez właściwy sąd o treści ENA oraz o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie. Uwzględniając powyższe, można stwierdzić, iż osobie ściganej zapewnia się dostęp do bieżących informacji na każdym etapie postępowania, a nawet możliwe jest powzięcie jej zgody na wydanie do państwa wzywającego. Co więcej, w kwestii wyrażenia wspomnianej zgody stosuje się zasady ujęte w art. 13 decyzji. Zgodnie z nim osoba ścigana obligatoryjnie musi zostać poinformowana o konsekwencjach takiej procedury (m.in. o zakazie cofnięcia zgody)¹⁵. Dodatkowo, osoba wydana ma zapewnione traktatowo prawo do pomocy prawnej, a w przypadku zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności organy państwa zobligowane są do poświadczenia dobrowolności tak powziętej decyzji. W doktrynie zauważono także, że osobę ściganą określać można mianem „quasi-oskarżonego”, co wskazuje, że jej status jest podobny do oskarżonego (podejrzanego)¹⁶. Do podstawowych praw osoby objętej ENA zaliczyć trzeba przede wszystkim prawo do obrońcy, tłumacza, nieskładania wyjaśnień oraz prawo do przeglądania akt w zakresie przyczyn zatrzymania¹⁷. Analizując powyższe wywody, można stwierdzić, iż procedura ENA mocno skoncentrowana jest na przestrzeganiu podstawowych praw i wolności człowieka. Można zauważyć w szczególności realizację prawa do rzetelnego procesu sądowego czy zakazu karania bez podstawy prawnej (art. 6 i art. 7 EKPC).

Koncentrując się na wdrożonym do polskiego ustawodawstwa art. 607e k.p.k., warto przypomnieć, że wydanie wniosku o ENA jest określone co do przedmiotu ścigania. Jak wskazuje treść zawiadomienia

12 Wyrok SN z 30.10.2019 r., V KK 309/19, LEX nr 3562389.

13 Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (dalej: k.p.k.).

14 Postanowienie SN z 1.06.2017 r., III KK 492/16, OSNKW 2017, nr 9, poz. 54.

15 A. Gajda, *Europejski...*, s. 27.

16 M. Kusak, *Europejski...*, s. 735.

17 Tamże.

Komisji¹⁸, nie może być on dowolnie uargumentowany. Przede wszystkim taki wniosek realizować ma jedynie dwa ściśle określone cele. Dążenia te artykułuje decyzja ramowa, określając, że organ sądowy może wydać nakaz jedynie na potrzeby postępowania karnego albo na potrzeby wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego o takim charakterze (art. 1 ust. 1 decyzji). Przepisów ograniczonego ścigania nie stosuje się w sytuacjach przewidzianych w § 3 art. 607e k.p.k. Co do zasady przepisy te powinny więc mieć bardzo zwięzły i przejrzysty charakter. Śledząc jednak przewidziane odstępstwa, warto pochylić się nad regulacją art. 607e § 3 pkt 3 i 4 k.p.k. Z ich treści wynika, że przepisów dotyczących zasady specjalności nie stosuje się w sytuacji, gdy nie została orzeczona kara pozbawienia wolności albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności lub postępowanie karne nie wiąże się ze stosowaniem wobec osoby ściganej środka polegającego na pozbawieniu wolności. Z tego względu, iż sądowa procedura karna nie daje podstaw do zastosowania środków ograniczających wolność osobistą, wydawałoby się, że regulacje te powinny mieć charakter ściśle określony, a może i niewzruszalny. Jednakże orzecznictwo definiuje pewnego rodzaju „odstępstwa od odstępstw”¹⁹. Zagadnienie to jasno przedstawił Sąd Okręgowy we Wrocławiu, wyjaśniając niezasadność apelacji oskarżonego w przedmiocie naruszenia zasady specjalności poprzez orzeczenie przez sąd *meriti* kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania²⁰. Sąd Okręgowy dokonał wykładni wyjątków od stosowania zasady specjalności i wskazał, że możliwe jest orzeczenie kary pozbawienia wolności, lecz z jej warunkowym zawieszeniem, a dopiero zarządzenie jej wykonania wiąże się z obowiązkiem uzyskania zgody sądu wykonującego ENA²¹. Z kolei SN słusznie podkreśla, że „przepisy art. 607e § 3 pkt 4 i 5 k.p.k. statuuja samodzielne przesłanki wyłączenia przewidzianej w art. 607e § 1 k.p.k. zasady specjalności”²². Nie ma przy tym znaczenia, czy środek polegający na pozbawieniu wolności w innej sprawie stosowany był przed przekazaniem osoby ściganej, bowiem znaczenie ma moment jej wydania²³.

Wydanie ENA wymaga od państwa wnioskującego, aby w treści wniosku wskazało ono charakter i kwalifikację prawną przestępstw, jakich dotyczy nakaz. W celu uproszczenia procedury ENA wydaje się obecnie na jednolitym formularzu. Konieczną podstawą wystawienia nakazu jest jednak wydany „krajowy wyrok podlegający wykonaniu, krajowy nakaz aresztowania lub inne podobne orzeczenie sądowe”²⁴. Ma to kluczowe znaczenie zarówno dla procedury ekstradycyjnej, jak i odpowiedzialności karnej osoby ściganej. Państwo wydające ENA zobligowane jest do przedstawienia szczegółowo określonych okoliczności popełnienia zarzucanych przestępstw. Wymóg ten odnosi się do celowości, jaką ma wykazać zastosowanie nakazu. Utwierdza to w przekonaniu o powiązaniu wskazanych regulacji z koniecznością respektowania praw człowieka.

3. Tożsamość czynu a granice wydania

Istotną kwestią z praktycznego punktu widzenia jest dokładne i wyczerpujące ustalenie czynu stanowiącego podstawę przekazania oraz ostatecznego przestępstwa przypisanego osobie przekazanej. Zgodnie bowiem z ogólną regułą, wynikającą z art. 607e k.p.k., osoby takiej co do zasady nie można

18 Zawiadomienie Komisji – Podręcznik „Jak wydawać i wykonywać Europejski Nakaz Aresztowania” (Dz.Urz. UE C z 2017 r., nr 335, s. 1 ze zm., dalej: zawiadomienie Komisji).

19 Zob. szerzej M. Hotel, *Ograniczenia w ściganiu za przestępstwa inne niż podstawa przekazania określona w europejskim nakazie aresztowania*, „Palestra” 2014, nr 11–12, s. 46 i nast.

20 Wyrok SO we Wrocławiu z 10.08.2020 r., IV Ka 275/20, LEX nr 3661285.

21 Wyrok SO we Wrocławiu z 10.08.2020 r., IV Ka 275/20.

22 Uchwała SN(7) z 24.11.2010 r., I KZP 19/10, OSNKW 2010, nr 12, poz. 103.

23 Wyrok SN z 28.09.2015 r., IV KK 136/15, LEX nr 1808601.

24 Punkt 1.2. („Definicja i główne cechy ENA”) zawiadomienia Komisji.

ścigać za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania. Stwierdzenie, które dokładnie przestępstwa były w istocie podstawą przekazania, należy oprzeć na informacjach (w tym orzeczeniu sądu o wydaniu osoby) przesłanych przez państwo wykonujące ENA²⁵. Konstatacja ta implikować będzie tzw. „granice wydania/ścigania”, w których poruszać będą się właściwe organy stosujące prawo. Dopiero zaistnienie jednego z wyjątków określonych w k.p.k. albo uzyskanie zgody następczej państwa wykonującego ENA będzie organa te zwalniać z nałożonych restrykcji i ograniczeń ścigania osoby wydanej²⁶. Autorzy proponują zatem, na wzór „granic oskarżenia”, włączenie do języka prawniczego pojęć „granic wydania” albo „granic ścigania” w odniesieniu do wynikających z orzeczenia organu sądowego państwa wykonania ENA ograniczeń w ściganiu osoby wydanej (w związku z ochroną na mocy zasady specjalności). Zwroty te używane będą zamiennie w dalszej części artykułu.

Tożsamość czynu powinna być rozumiana w znaczeniu karnoprocesowym. Rację ma SN, kiedy podkreśla, że element ten oceniać trzeba z uwzględnieniem „cech tego czynu, atrybutów lub istotnych elementów stanowiących podstawę jego wartościowania w oparciu o obowiązujące wzorce normatywne”²⁷. Przy ustalaniu jedności czynu pomocne okazują się wywody odnoszące się do granic wyznaczonych skargą uprawnionego oskarżyciela. Pojęcie tożsamości czynu na gruncie ENA jest bowiem zbieżne z pojęciem tym na płaszczyźnie wniesienia aktu oskarżenia (por. art. 399 § 1 k.p.k.²⁸). Orzeczenie wykonującego nakaz organu sądowego, podobnie jak akt oskarżenia, określa ramy i wyznacza granice dopuszczalności ścigania osoby wydanej.

W orzecznictwie SN wskazuje się, że ocena jedności czynu winna opierać się na analizie „przedmiotu zamachu, kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu, tożsamości miejsca i czasu zdarzenia oraz znamion w opisie czynu zarzuconego i przypisanego, które winny się ze sobą pokrywać, mając jakiś obszar wspólny”²⁹. Podkreślenia wymaga, że liczba pokrzywdzonych oraz ich tożsamość mogą być pomocne przy określeniu jedności „zdarzenia historycznego”, lecz nie mają one charakteru absolutnego, a ich zmiana nie oznacza wyjścia poza granice wydania³⁰. W żadnym wypadku wyznacznikiem jedności nie będzie zaś opis ani przyjęta kwalifikacja prawna czynu. Mogą bowiem wystąpić naturalne różnice między opisem czynu w orzeczeniu będącym podstawą przekazania a ostatecznie przyjętym przez sąd karny w wyroku skazującym. Przede wszystkim podstawą owych różnic są odmienności językowe pomiędzy państwami UE. Tożsamości czynu nie można ustalać z niemal chirurgiczną precyzją poprzez porównanie znamion czynu przypisanego ze znamionami czynu, który stanowił podstawę wydania ENA. Odmiennie stanowisko prowadziłoby w swej istocie do unicestwienia skuteczności nakazu. Z aprobatą przyjąć trzeba stanowisko SN, który stanął przed problemem rozstrzygnięcia, czy angielski wyraz *battery* (będący podstawą przekazania) przystaje do przestępstwa naruszenia czynności narządów ciała, za który skazano osobę wydaną. Odpowiedź na to z pozoru prozaiczne pytanie miała niebagatelne znaczenie przy ustaleniu odpowiedzialności karnej skazanego. Naruszenie zakazu ścigania za inne przestępstwo implikowałoby konieczność uchylecia takiego wyroku wraz z innymi konsekwencjami, o czym mowa będzie później. Sąd Najwyższy orzekł, że „określenie *battery* [...] oznacza wszak pobicie, naruszenie nietykalności [...], co nie tylko w sposób abstrakcyjny odpowiada opisom czynów

25 B. Augustyniak, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2025, teza 3 do art. 607e.

26 Należy podkreślić, że „zgoda następcza” jest także wyjątkiem od zasady specjalności określonym w art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k., jednakże autorzy uznali za zasadne wyodrębnienie tej przesłanki z uwagi na jej szczególny charakter.

27 Postanowienie SN z 23.09.2016 r., III KK 109/16, OSNKW 2016, nr 12, poz. 82.

28 Zgodnie z tym przepisem sąd może zmienić kwalifikację prawną czynu, nie wychodząc poza granice oskarżenia. Kluczowa jest tu więc tożsamość czynu, która pojawia się również w odniesieniu do zasady specjalności i wynikającego z niej generalnego zakazu ścigania za inne przestępstwa.

29 Postanowienie SN z 19.10.2010 r., III KK 97/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 50.

30 Zob. postanowienie SN z 6.04.2022 r., V KK 592/21, LEX nr 3422971. Por. też postanowienie SN z 9.08.2024 r., V KK 28/24, LEX nr 3747174.

[...], ale wręcz dokładnie przystaje do czynu zarzucanego, będącego przedmiotem Europejskiego Nakazu Aresztowania wydanego przez sąd polski (Sąd Okręgowy w K.) i ostatecznie przypisanego skazanemu D. R. w wyroku Sądu Rejonowego w K. [...]”³¹. W swoich wywodach SN celnie wskazuje, że występowanie „pewnych odmienności o charakterze terminologicznym” wynika z pełni naturalnych różnic w przyjętej terminologii oraz genezy porządków prawnych³².

W podobnym duchu wypowiada się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE). Przypomnieć trzeba, iż zasada specjalności immanentnie związana jest z suwerennością państwa wykonującego ENA³³. Państwo w wyniku przekazania traci bowiem „faktyczne władztwo” nad osobą wydaną, lecz zachowuje uprawnienie do kształtowania jej sytuacji prawnej poprzez wyrażanie zgody albo jej odmowy na ściganie za przestępstwa inne niż te, które były podstawą przekazania. W ten sposób zapewniona jest „większa kontrola nad działaniami organów państwa wydającego [ENA – przyp. aut.] wobec osoby, którą zdecydowano się przekazać”³⁴. Państwo wykonania nakazu, wydając osobę ściganą, wykazuje się lojalnością oraz uznaje orzeczenia sądowe innego państwa członkowskiego, oczekując w zamian tego samego. Zasadnie w piśmiennictwie wskazuje się na możliwy konflikt pomiędzy interesami państw zaangażowanych w ekstradycję³⁵. Z jednej strony państwo wydające nakaz z suwerenności wyprowadza kompetencję do ścigania osoby za popełniony czyn zabroniony, określony przez to państwo, z drugiej zaś państwo wykonania może czuć się władne do przeprowadzenia postępowania karnego oraz ukarania osoby ściganej albo zapewnienia takiej osobie ochrony międzynarodowej³⁶. Uwypuklić trzeba jednak, że problematyka ta miała szersze znaczenie w przypadku tradycyjnych procedur ekstradycyjnych. Europejski nakaz aresztowania wprowadził daleko idące uproszczenia w przekazywaniu osób ściganych, przy czym przede wszystkim odnotować należy usunięcie czynnika politycznego przy tej formie ekstradycji³⁷. O dopuszczalności wykonania ENA rozstrzyga bowiem niezależny organ sądowy (w Polsce, stosownie do art. 607k § 2 *in fine* k.p.k., właściwy miejscowo sąd okręgowy), który musi być sądem w rozumieniu prawa UE (w ujęciu art. 6 ust. 2 decyzji)³⁸.

Zasygnalizować wypada, że sąd krajowy nie bada co do zasady merytorycznych podstaw wydania nakazu³⁹. Przyjmuje on bowiem, iż organ wydający ENA posiada takie dowody popełnienia przestępstwa, które – gdyby były znane również sądowi wykonującemu – uzasadniałyby podjęcie takiego samego rozstrzygnięcia⁴⁰. Domniemanie takie wynika z zasady wzajemnego zaufania i uznawania orzeczeń sądowych. Może ono zostać natomiast przełamane w wyjątkowych sytuacjach, kiedy „ujawnią się okoliczności podważające wzajemne zaufanie, z których w sposób oczywisty wynika, że w ogóle brak było

31 Postanowienie SN z 5.02.2021 r., IV KK 49/21, LEX nr 3181466.

32 Postanowienie SN z 5.02.2021 r., IV KK 49/21. Na marginesie należy zauważyć, że po *Brexit*ie zagadnienie stosowania ENA pomiędzy Wielką Brytanią a UE uregulowane zostało w dwóch umowach pomiędzy tymi podmiotami; zob. szerzej A. Małolepszy, T. Grzegorzczak, *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] *Polskie postępowanie karne*, red. R. Olszewski, D. Świecki, Warszawa 2022, s. 1309 i nast.

33 Zob. wyrok TS z 1.12.2008 r., C-388/08 PPU, Postępowanie karne przeciwko Arturowi Leymannowi i Aleksejowi Pustovarovowi, ECLI:EU:C:2008:669, pkt 44.

34 M. Kusak, *Europejski...*, s. 735.

35 S. Milczanowski, *Uwagi...*, s. 143.

36 Tamże, s. 143–144.

37 H. Paluszkiwicz, *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] H. Paluszkiwicz, K. Dudka, *Postępowanie karne*, Warszawa 2024, s. 734. Por. szerzej M. Płachta, *Europejski...*, s. 57.

38 Na temat pojęcia „organu sądowego” w rozumieniu art. 6 decyzji zob. liczne orzeczenia TSUE. Na szczególną uwagę zasługują: wyrok TS z 24.11.2020 r., C-510/19, Postępowanie karne przeciwko AZ, ECLI:EU:C:2020:953; wyrok TS z 31.01.2023 r., C-158/21, Postępowanie karne przeciwko Lluísowi Puigowi Gordiemu i in., ECLI:EU:C:2023:57; wyrok TS z 6.07.2023 r., C-142/22, OE v. The Minister for Justice and Equality, ECLI:EU:C:2023:544 oraz „polski” wyrok TS z 25.07.2018 r., C-216/18 PPU, LM, ECLI:EU:C:2018:586.

39 M. Kusak, *Europejski...*, s. 737–739.

40 Tamże, s. 737–738.

podstaw do wydania ENA⁴¹. Wówczas aktualizuje się obowiązek weryfikacji tych informacji przez sąd krajowy⁴². W orzecznictwie wyraźnie podkreśla się rolę zasady wzajemnego zaufania jako trzonu współpracy w sprawach karnych pomiędzy państwami UE, która „zakłada istnienie wysokiego stopnia zaufania pomiędzy kooperującymi organami sądowymi poszczególnych państw Wspólnoty, a w konsekwencji wyklucza potrzebę i możliwość wzajemnego weryfikowania orzeczeń”⁴³.

Przypomnieć trzeba, że „wniosek o przekazanie oparty jest na informacjach odzwierciedlających stan śledztwa w chwili wydania europejskiego nakazu aresztowania”⁴⁴. Nie powinno więc dziwić, że może dojść do „uściślenia lub modyfikacji znamion przestępstwa, ze względu na które pierwotnie nastąpiło wydanie europejskiego nakazu aresztowania”⁴⁵. Niepodobna twierdzić, że zmiana taka stanowiłaby o braku tożsamości czynu. Wymóg zachowania opisu czynu jest nieuprawniony, naruszając przy tym „zakładany w decyzji ramowej cel polegający na przyspieszeniu i uproszczeniu współpracy sądowej pomiędzy państwami członkowskimi”⁴⁶. Trybunał formułuje dyrektywy wykładni mające pomóc badaniu, czy chodzi o to samo przestępstwo. W celu dokonania tych ustaleń „należy zbadać, czy znamiona przestępstwa według opisu prawnego tego przestępstwa w wydającym nakaz państwie członkowskim są takie same jak te, ze względu na które nastąpiło przekazanie osoby, i czy istnieje wystarczająca zgodność pomiędzy danymi widniejącymi w nakazie aresztowania a danymi wymienionymi w ramach późniejszej czynności procesowej”⁴⁷. Wskazuje się, że dopuszczalne są korekty czasu i miejsca, o ile nie zmieniają istoty (charakteru) czynu, nie rodzą podstaw odmowy wykonania ENA oraz wynikają z poczynionych w toku postępowania ustaleń⁴⁸. Jak się jednak wydaje, przy zachowaniu powyższych trzech przesłanek, dozwolone jest także uzupełnienie innych elementów opisu przestępstwa (np. liczba i tożsamość pokrzywdzonych) oraz zmiana pierwotnie przyjętej kwalifikacji prawnej.

Na marginesie odnotować wypada, że ocena tożsamości czynu należy do właściwego sądu krajowego⁴⁹. Trybunał dookreśla jednak, że badanie jedności czynu nie może być oparte na prawie krajowym⁵⁰. Zakaz ten wyprowadzony jest z wymogu jednolitego stosowania prawa UE, ponieważ „skoro przepis ten [art. 3 pkt 2 decyzji ramowej – przyp. aut.] nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w odniesieniu do tego pojęcia, należy nadać mu w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię”⁵¹. Zdaniem TSUE aktualność zachowuje interpretacja tego zwrotu dokonana na gruncie art. 54 konwencji wykonawczej do układu z Schengen⁵², gdyż zbieżne są cele obu tych aktów prawnych⁵³. Jedność czynu na gruncie konwencji rozumiana jest jako „pewna całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności niezależnie od ich kwalifikacji prawnej lub chronionego

41 Tamże, s. 738.

42 Tamże.

43 Postanowienie SN z 8.12.2008 r., V KK 332/08, LEX nr 524238 oraz cyt. tam orzecznictwo.

44 Zob. wyrok TS z 1.12.2008 r., C-388/08 PPU, Postępowanie karne przeciwko Arturowi Leymannowi i Aleksejowi Pustovarovowi..., pkt 53.

45 Tamże.

46 Tamże, pkt 56.

47 Tamże, pkt 57.

48 Tamże.

49 Tamże, pkt 58.

50 Wyrok TS z 16.11.2010 r., C-261/09, Postępowanie w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania przeciwko Gaetanowi Mantello, ECLI:EU:C:2010:683, pkt 38.

51 Tamże.

52 Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z 14.06.1985 r. w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz.Urz. UE L z 2000 r., nr 239, s. 19 ze zm.).

53 Mantello, pkt 40.

interesu prawnego”⁵⁴. Stanowisko TSUE uznające, że tożsamość czynu jest pojęciem autonomicznym prawa UE i nie powinna być oceniana na gruncie prawa krajowego należy przyjąć z ostrożnością. Nie można zaprzeczyć, że jednolitość stosowania prawa unijnego jest kluczowa dla skuteczności mechanizmu ENA. Równie ważna jest też konieczność zapewnienia respektowania zasady *ne bis in idem* na terenie UE⁵⁵. Badanie tożsamości czynu powinno uwzględniać jednak także dorobek wypracowany w krajowym porządku prawnym *sensu largo*, a zatem poglądy judykatury oraz doktryny. Konsekwentnie więc trzeba wskazać, iż przy ocenie granic wydania sąd powinien brać pod uwagę, oprócz wniosków orzeczniczych TSUE, również wymienione już wcześniej elementy (m.in. przedmiot zamachu, części wspólne). Odnotować jednak należy, iż poglądy polskich sądów pokrywają się z orzecznictwem TSUE, prowadząc w konsekwencji do pełniejszego ujęcia jedności czynu w kontekście zasady specjalności.

Warta odnotowania jest problematyka naruszenia zasady specjalności i konsekwencji z tym związanych. Brak wystąpienia o zgodę na ściganie za inne przestępstwo do organu sądowego państwa wykonania nakazu (art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k.) stanowi negatywną przesłankę procesową w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., tj. inną okoliczność wyłączającą ściganie. Nie wchodząc w tym miejscu w głębszą polemikę, autorzy sygnalizują, iż w ich ocenie właściwszą podstawę prawną stanowi art. 17 § 1 pkt 10 *in principio* k.p.k., tj. brak wymaganego zezwolenia na ściganie. W orzecznictwie przyjęto jednak, że w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. ujęto „przeszkody natury prawnej wynikające z norm Kodeksu postępowania karnego oraz przepisów innych ustaw lub umów międzynarodowych”⁵⁶, co miałyby przesądzać, iż zasada specjalności jest inną okolicznością wyłączającą ściganie. Kwestia ta stanowi jednak bardziej rozważania teoretyczne i – jako niemająca istotnej doniosłości praktycznej – zasługuje na poświęcenie jej uwagi w oddzielnej pracy.

Niezależnie od tego przyjąć należy, iż brak wystąpienia o zgodę na ściganie poza granice wydania stanowi względną (wzruszalną) negatywną przesłankę procesową. Jak celnie zauważa SN, „przesłanka procesowa w postaci zgody państwa wydania ma charakter usuwalny, a więc konieczne jest wdrożenie prawidłowego trybu i podjęcie próby uzyskania zgody właściwego organu sądowego RFN na objęcie oskarżonego ściganiem za czyn zarzucany mu aktem oskarżenia w ramach tego postępowania”⁵⁷. Zgoda może zostać udzielona na każdym etapie, a więc także w postępowaniu odwoławczym⁵⁸. Ujemna przesłanka procesowa zostaje zniweczona też w przypadku zaistnienia innych wyjątków przewidzianych w § 3 art. 607e k.p.k. Odmowa wyrażenia zgody przez właściwy organ sądowy państwa obcego wyłącza dopuszczalność ścigania i powoduje konieczność umorzenia postępowania, o ile nie zachodzi inna podstawa wyłączająca zastosowanie zasady specjalności. Rozstrzygnięcie sprawy ponad granice wydania stanowi zaś bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i obliguje sąd odwoławczy do uchylecia orzeczenia⁵⁹. W razie nieuzyskania zgody na ściganie sąd ten winien wydać wyrok kasatoryjny i na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. postępowanie umorzyć. Powyższe stanowisko zostało nieco złagodzone w późniejszych orzeczeniach. Sąd Najwyższy przypomniał, iż „katalog uchybień sformułowany w art. 439 k.p.k. ma charakter zamknięty, a judykatura i piśmiennictwo zgodnie prezentują utrwalone stanowisko o potrzebie ścisłej interpretacji wymienionych w nim przypadków naruszenia

54 Tamże, pkt 39. Podobnie wyrok TS z 9.03.2006 r., C-436/04, Postępowanie karne przeciwko Léopoldowi Henriemu Van Esbroeckowi, ECLI:EU:C:2006:165 oraz wyrok TS z 28.09.2006 r., C-150/05, Jean Leon Van Straaten v. Staat der Nederlanden, Republiek Italië, ECLI:EU:C:2006:614.

55 Szerzej o tej zasadzie zob. A. Lach, *Problemy funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 11, s. 25–26. Por. też A. Gajda, *Europejski...*, s. 28.

56 Postanowienie SN z 20.11.2024 r., IV KK 420/24, LEX nr 3781471.

57 Wyrok SN z 4.07.2013 r., III KK 21/13, LEX nr 1356231.

58 Wyrok SN z 4.12.2019 r., IV KK 780/18, LEX nr 3583762.

59 Wyrok SN z 29.07.2015 r., II KK 35/15, LEX nr 1770902. Por. także wyrok SN z 8.12.2008 r., V KK 354/08, LEX nr 486535.

prawa procesowego⁶⁰. Zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej powinno być więc oceniane *in concreto*, a charakter dostrzeżonych uchybień winien być realny, nie zaś abstrakcyjny.

Podkreślić trzeba raz jeszcze, że zasada specjalności ma zastosowanie w przypadku postępowania karnego, które wiąże się ze stosowaniem wobec osoby ściganej środka polegającego na pozbawieniu wolności (art. 607e § 3 pkt 4 *a contrario* k.p.k.). Możliwe jest więc skazanie osoby ściganej poza granicami wydania, jeżeli nie zostanie ona jakkolwiek pozbawiona wolności na całym etapie postępowania po jej przekazaniu. Wobec takiej osoby można będzie wykonać wszelkie kary lub środki o charakterze wolnościowym bez konieczności uzyskiwania jakiegokolwiek aprobaty ze strony sądu państwa wykonującego ENA⁶¹. Dopiero orzeczenie za inne przestępstwo kary pozbawienia wolności lub innego podobnego środka powoduje obowiązek zwrócenia się o zgodę na wykonanie takiej kary albo środka.

4. Podsumowanie

Europejski nakaz aresztowania stanowi fundamentalny instrument współpracy sądowej w sprawach karnych w UE, umożliwiając sprawne i skuteczne realizowanie zadań wymiaru sprawiedliwości. Instytucja ta nie jest jednak pozbawiona istotnych mankamentów. W toku przeprowadzonej analizy autorzy zwrócili uwagę przede wszystkim na szeroką niedookreśloność zasady specjalności. Wszelkie niedopowiedzenia i różnorodność orzecznicza mogą niekorzystnie wpływać na sytuację jednostki. Uwagi te stają się tym zasadniejsze w świetle wywodów dotyczących ochrony praw człowieka. Należy jednak podkreślić, że w kontekście problematyki tożsamości czynu i elementów jego oceny judykatura zdaje się zachowywać względną spójność i trafność. Może wynikać to z faktu, iż jedność czynu występuje także na „krajowym podwórku” w innym miejscu, a więc sądy mogą korzystać z wypracowanych już poglądów i linii orzeczniczych, adaptując je do realiów transgranicznych.

Zasadne wydaje się postawienie pytania, czy zasada specjalności, w jej obecnym kształcie, nie prowadzi w pewnych przypadkach do nadmiernego formalizmu oraz zbędnego wydłużenia całej procedury? Należy rozważyć, czy mechanizm ten nie prowadzi niekiedy do wypaczenia idei sprawiedliwości oraz „premiowania” podejrzanego tylko z tego powodu, że udało mu się zbiec poza granice kraju? Autorzy dostrzegają jednak, że zasada specjalności pełni jednak istotną rolę gwarancyjną wobec takich osób, pozwalając na właściwą ocenę ich sytuacji przez państwo wykonania nakazu. Nie można zapominać także o wyjątkach od zasady specjalności oraz możliwości notyfikacji przez państwo członkowskie, iż w jego stosunkach z innymi krajami, które wystosowały podobną notyfikację, domniemana jest zgoda na ściganie poza granice wydania, chyba że w przypadku szczególnym wykonujący nakaz organ sądowy stanowi inaczej w swojej decyzji w sprawie przekazania (art. 27 ust. 1 decyzji ramowej).

W ocenie autorów należy jednak zasadę specjalności poddać ponownej, pogłębionej rewizji. Wydaje się, iż nie spełnia ona już swojej podstawowej funkcji, a wręcz jawi się jako instrument o charakterze hamującym efektywność postępowania. Ciekawą propozycją zdaje się być jej ograniczenie przez wprowadzenie domniemania dopuszczalności ścigania za wszystkie przestępstwa, chyba że orzeczenie sądu wykonującego nakaz stanowi inaczej. Pamiętać należy, że ENA stanowi bardzo uproszczoną i odformalizowaną procedurę ekstradycyjną, a więc jego rozwój, przy jeszcze większym pogłębieniu zaufania między sądami karnymi państw UE, powinien postępować.

Ponadto, autorzy postulują szersze wykorzystywanie dorobku orzeczniczego TSUE oraz trybu pre-judycjalnego jako instrumentów służących harmonizacji wykładni przepisów regulujących funkcjonowanie ENA. Postulat ten znajduje swoje uzasadnienie w konieczności zapewnienia jednolitości zapadających rozstrzygnięć. Niedopuszczalna wydaje się sytuacja, w której wobec osoby pozbawionej wolności

60 Wyrok SN z 4.12.2019 r., IV KK 780/18. Podobnie wyrok SA w Warszawie z 10.08.2022 r., II AKa 155/22, LEX nr 3520039.

61 Postanowienie SN z 16.12.2020 r., IV KK 498/20, LEX nr 3270871.

mogą zapaść dwa skrajnie odmienne orzeczenia z tego tylko powodu, że brak jest wyraźnej wykładni określonego pojęcia. Rolą Trybunału jest zaś dalsze uściślanie granic ENA, a kolejne orzeczenia, niejako kształtujące spójną linię orzeczniczą, są jak najbardziej pożądane.

Niemniej jednak, wyraźnie zasygnalizować trzeba, iż na obecnym etapie integracji nieunikniona stała się potrzeba szerszej dyskusji nad przyszłością ENA. Jest to instrument w dalszym ciągu potrzebny i szeroko stosowany. Wydaje się nawet, że przeżywa on ostatnio swoisty renesans, dlatego kierunek przyszłych zmian może albo pogłębić zaufanie i umocnić Unię, albo doprowadzić do jej stopniowej dezintegracji – ze szkodą dla całej wspólnoty.

Bibliografia

Literatura

- Augustyniak B., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2025.
- Gajda A., *Europejski nakaz aresztowania a ochrona praw jednostki*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2007, nr 7, s. 22–29.
- Górski A., Sakowicz A., *Europejski nakaz aresztowania na tle innych instrumentów współpracy międzynarodowej w sprawach karnych*, [w:] *Europejski nakaz aresztowania w teorii i praktyce państw członkowskich Unii Europejskiej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2008.
- Hofmański P., Waltoś S., *Wystawianie europejskiego nakazu aresztowania w Polsce*, [w:] *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023.
- Hotel M., *Ograniczenia w ściganiu za przestępstwa inne niż podstawa przekazania określona w europejskim nakazie aresztowania*, „Palestra” 2014, nr 11–12, s. 46–54.
- Kusak M., *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] *Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020.
- Lach A., *Problemy funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 11, s. 23–28.
- Małolepszy A., Grzegorzczak T., *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] *Polskie postępowanie karne*, red. R. Olszewski, D. Świecki, Warszawa 2022.
- Milczanowski S., *Uwagi na temat zasady specjalności jako przesłanki ekstradycyjnej*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2009, t. 25, s. 129–145.
- Paluszkiewicz H., *Europejski nakaz aresztowania*, [w:] H. Paluszkiewicz, K. Dudka, *Postępowanie karne*, Warszawa 2024.
- Płachta M., *Europejski nakaz aresztowania (wydania): kłopotliwa „rewolucja” w ekstradycji*, „Studia Europejskie” 2002, nr 3, s. 51–73.
- Sobczak J., *Europejski Nakaz Aresztowania – dylematy i wątpliwości. Perspektywa polska*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2008, nr 2, s. 21–42. <https://doi.org/10.14746/rie.2008.2.2>
- Stępkowski Ł., *Zasada specjalności europejskiego nakazu aresztowania i art. 607e § 3 pkt 2 k.p.k. a możliwość ścigania wydanego obywatela polskiego za przestępstwa nieobjęte tym nakazem*, „Przegląd Sądowy” 2022, nr 5, s. 95–111.

Akty prawne i inne dokumenty

Decyzja ramowa Rady z 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.Urz. UE L z 2002 r., nr 190, s. 1 ze zm.).
Europejska konwencja o ekstradycji z 13.12.1957 r. (Dz.U. z 1994 r., nr 70, poz. 307 ze zm.).
Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r., nr 61, poz. 284 ze zm.).
Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z 14.06.1985 r. w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz.Urz. UE L z 2000 r., nr 239, s. 19 ze zm.).
Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego.
Zawiadomienie Komisji – Podręcznik „Jak wydawać i wykonywać Europejski Nakaz Aresztowania” (Dz.Urz. UE C z 2017 r., nr 335, s. 1 ze zm.).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z 8.12.2008 r., V KK 332/08, LEX nr 524238.
Postanowienie SN z 19.10.2010 r., III KK 97/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 50.
Postanowienie SN z 23.09.2016 r., III KK 109/16, OSNKW 2016, nr 12, poz. 82.
Postanowienie SN z 1.06.2017 r., III KK 492/16, OSNKW 2017, nr 9, poz. 54.
Postanowienie SN z 16.12.2020 r., IV KK 498/20, LEX nr 3270871.
Postanowienie SN z 5.02.2021 r., IV KK 49/21, LEX nr 3181466.
Postanowienie SN z 6.04.2022 r., V KK 592/21, LEX nr 3422971.
Postanowienie SN z 9.08.2024 r., V KK 28/24, LEX nr 3747174.
Postanowienie SN z 20.11.2024 r., IV KK 420/24, LEX nr 3781471.
Uchwała SN(7) z 24.11.2010 r., I KZP 19/10, OSNKW 2010, nr 12, poz. 103.
Wyrok SA w Warszawie z 10.08.2022 r., II AKa 155/22, LEX nr 3520039.
Wyrok SN z 8.12.2008 r., V KK 354/08, LEX nr 486535.
Wyrok SN z 4.07.2013 r., III KK 21/13, LEX nr 1356231.
Wyrok SN z 29.07.2015 r., II KK 35/15, LEX nr 1770902.
Wyrok SN z 28.09.2015 r., IV KK 136/15, LEX nr 1808601.
Wyrok SN z 30.10.2019 r., V KK 309/19, LEX nr 3562389.
Wyrok SN z 4.12.2019 r., IV KK 780/18, LEX nr 3583762.
Wyrok SO we Wrocławiu z 10.08.2020 r., IV Ka 275/20, LEX nr 3661285.
Wyrok TS z 9.03.2006 r., C-436/04, Postępowanie karne przeciwko Léopoldowi Henriemu Van Esbroeckowi, ECLI:EU:C:2006:165.
Wyrok TS z 28.09.2006 r., C-150/05, Jean Leon Van Straaten v. Staat der Nederlanden, Republiek Italië, ECLI:EU:C:2006:614.
Wyrok TS z 1.12.2008 r., C-388/08 PPU, Postępowanie karne przeciwko Arturowi Leymannowi i Aleksejowi Pustovarovowi, ECLI:EU:C:2008:669.
Wyrok TS z 16.11.2010 r., C-261/09, Postępowanie w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania przeciwko Gaetanowi Mantello ECLI:EU:C:2010:683.
Wyrok TS z 25.07.2018 r., C-216/18 PPU, LM, ECLI:EU:C:2018:586.
Wyrok TS z 24.11.2020 r., C-510/19, Postępowanie karne przeciwko AZ, ECLI:EU:C:2020:953.
Wyrok TS z 31.01.2023 r., C-158/21, Postępowanie karne przeciwko Lluísowi Puigowi Gordiemu i in., ECLI:EU:C:2023:57.
Wyrok TS z 6.07.2023 r., C-142/22, OE v. The Minister for Justice and Equality, ECLI:EU:C:2023:544.